

1 ПІДНЯТИСЯ НАД КУЛЬТУРНИМ ПРОСТОРОМ

РОЗДІЛ, У ЯКОМУ НАВЧИМОСЯ СТАВИТИ ПРАВИЛА СВІТУ ПІД СУМНІВ

Коли ви ростете, вам кажуть, що світ такий, який є, і треба просто жити в ньому. Постарайтеся не ламати стіни. Постарайтеся жити тихим сімейним життям, відкладати трохи грошей і радіти. Це дуже обмежене життя. Щойно ви усвідомите цей простий факт, воно стане значно ширшим. Усе, що вас оточує, все, що ви називаєте життям, створене людьми, не дуже розумнішими за вас. І ви можете це змінити, можете вплинути на це... Щойно ви це зрозумієте, змінитесь назавжди.

СТІВ ДЖОБС

Я стояв на зеленій травичці перед розкішним будинком і дивився, як поверхнею озера Вашингтон стрибають сонячні відблиски. Довкола мене тихо вели розмову інші гості. Подзенькували келихи. У повітрі висів солодко-пряний аромат барбекю.

Позаду мене стояв господар дому — Білл Гейтс. Один із найбагатших людей світу, легендарний засновник гіганта з розробки програмного забезпечення Microsoft спілкувався з іншими молодими гостями.

Це був день щорічного барбекю, яке Білл Гейтс улаштував у себе вдома, щоб привітати нових працівників своєї компанії. Мені було 22, і я лише кілька тижнів стажувався у Microsoft. Тоді Microsoft був таким само бажаним місцем праці, як тепер Apple чи Google. І я зміг туди прорватися!

Здавалося, повітря дзвенить захопленою радістю — ми почувалися, як юні студенти Хогвартса, котрі вперше побачили Дамблдора.

Я йшов до цієї мети багато років: спочатку щосили намагався вчитися тільки на відмінно, щоби вступити в один із найкращих вишів світу з підготовки програмістів — Мічиганського університету, де я вивчав електротехніку й інформатику. У Малайзії, де я прожив до 15 років, у сім'ях та школах, як правило, пропагують думку, що потрібно стати лікарем, програмістом чи юристом. Пам'ятаю, в дитинстві мені казали: якщо ти розумний, так і буде. Так улаштований світ.

Чесно кажучи, я боявся й ненавидів заняття з програмування в університеті. Насправді я хотів стати фотографом чи театральним актором. Хороші оцінки я отримував лише на заняттях із фотографії та акторської майстерності. Але правила запевняли, що це поганий вибір професії. Тому я пожертвував цими заняттями на користь програмування. Я повинен був тверезо дивитися на світ і бути практичним. Отримувати гарні оцінки. Влаштуватися на класну роботу. Працювати з дев'ятої до шостої. Відкладати гроші на заможну старість. Чинити правильно й досягати «успіху».

І в мене виходило. Було дуже приємно удостоїтися працювати в компанії Білла, котра тоді була на висоті, та потрапити до нього в гості. Мої викладачі раділи за мене. Батьки були в захваті. Час, витрачений на навчання, і все, чим батьки пожертвували заради мене, дало свої плоди. Я зробив усе, чого від мене хотіли. Настав час отримувати винагороди. Я опинився там, де потрібно. Я був удома в легендарного Білла Гейтса, і моя кар'єра мала злетіти до зір.

Але в глибині душі я знав, що все значно складніше.

У той доленосний день улітку 1998-го я за одну мить зрозумів дві речі: по-перше, мій багатолітній труд завершено, і, по-друге, весь цей триклятий час я працював надаремно.

Розумієте, я терпіти не міг своєї роботи. Я сидів у своєму офісі в штаб-квартирі Microsoft, витріщався на три монітори на столі й рахував секунди до завершення робочого дня. Я так ненавидів свою роботу, що коли Білл Гейтс в оточенні моїх колег стояв зовсім поруч, мені було соромно підійти потиснути йому руку. Я відчував, що це не моє місце.

Тому через кілька тижнів я звільнився.

Ну добре, добре. Мене звільнили.

Я надто боявся взяти й піти. Пройти цей довгий шлях — навчатися в найкращому університеті, потрапити на бажану співбесіду, потім улаштуватися на ще більш жадану роботу в компанії, за котру мої одногрупники віддали б руку — пройти все це й звільнитися означало розчарувати багатьох.

Тому я вирішив зробити те, що зробив би на моєму місці будь-який безхребетний молодий чоловік років двадцяти двох. Я зробив так, щоб мене звільнили. Мене стали часто-густо ловити на тому, що замість роботи я грав у комп'ютерні ігри, і керівник офісу був змушений мене звільнити. Як то кажуть, буває.

Я повернувся в університет і доплентав до фінішу. Я уявлення не мав, що робитиму після випуску, і відчував себе ідіотом через те, що проминув таку можливість, як робота в Microsoft.

Як виявилось, це був найкращий вибір. Я не просто кинув роботу (і кар'єру). Я вирішив перестати виконувати правила життя, нав'язані мені суспільством.

ВИЗНАЙМО — ЦЕ НЕ ПРАЦЮЄ

Я пішов своїм шляхом, відкинувши шлях реалістичної й практичної роботи, зовсім не тому, що вважаю, що бути програмістом — неправильно. Просто і тоді, і тепер я переконаний, що неправильно робити те, до чого у вас не горить серце, лише тому, що так треба чи так прийнято.

Багато з нас саме так і живе. За опитуванням, проведеним Інститутом Геллапа*, у якому взяли участь понад 150 тисяч американців, 70 % сказали, що вважають свою роботу нецікавою. Якщо врахувати, скільки часу ми віддаємо роботі, це означає, що ми живемо, не відчуваючи інтересу до життя. Наші уявлення про роботу — не єдино неправильні. Задумайтеся над цією статистикою:

- від 40 до 50 % шлюбів у США розпадаються;

* Інститут Геллапа (The Gallup Organization) — американський інститут дослідження громадської думки. — Прим. пер.

- опитування Harris показало, що лише 33 % американців вважають себе «дуже щасливими»;
- за повідомленням CNBC, Благодійний фонд П'ю провів опитування про борги, яким стверджується, що вісім із десяти американців перебуває в боргах переважно через іпотеку;
- за даними Центру з контролю й профілактики захворювань, понад третина американців страждає від надлишкової ваги.

Тобто кар'єра, особисте життя, щастя, фінанси, здоров'я — все це перебуває в незадовільному стані. Як ми сюди потрапили і як звідси вибратися?

Причини різні і їх багато. Але я бачу одну головну — засилля правил, які диктують, що ми «мусимо» жити так, тому що так живуть усі решта.

Я мушу влаштуватися на цю роботу.

Я мушу зустрітися/одружитися з такою-то людиною.

Я мушу вступити в цей університет.

Я мушу вибрати цю спеціалізацію.

Я мушу жити в місті. Ось таким мушу бути на вигляд.

Ось так я мушу почуватися.

Не зрозумійте мене неправильно. Іноді людям, щоб звести кінці з кінцями, доводиться влаштовуватися на роботу, яка їм не подобається. Іноді доводиться жити там, де не подобається, позаяк неможливо дозволити собі щось краще або через сімейні обставини.

Але існує відмінність між життєвою необхідністю і сліпим прийняттям готових правил. Важливо знати, яких правил додержувати, а які — порушувати.

Щоб це зрозуміти, сперш треба розібратися, чому правила взагалі існують.

СУТІНКИ ПРАВИЛ

Хто взагалі створив правила сучасного світу? Щоб дати відповідь на це запитання, треба повернутися на початок історії людства.

Юваль Ной Гарарі, професор історії, у своїй вражаючій книжці «Людина розумна» висунув припущення, що в певній точці історичного розвитку на Землі могли одночасно жити до шести різ-